

Ceremoniał Centrum Ruchu Światło-Życie w Krościenku nad Dunajcem

FUNKCJE ZWIĄZANE ZE ŚPIEWEM

oprac. Wojciech Kosmowski, Patrycja Kulczewska
Centralna Diakonia Liturgiczna Ruchu Światło-Życie

ŚPIEW W LITURGII

ZASADY DOBORU I WYKONYWANIA

Śpiew jest znakiem radości serca. Szczególne znaczenie śpiewu w liturgii chrześcijańskiej wypływa ze słów św. Pawła (Kol 3, 16), który mówi, iż chrześcijanie w czasie swoich spotkań w oczekiwaniu na przyjście Pana mają wspólnie śpiewać psalmy, hymny i pieśni pełne ducha (OWMR 39).

- Należy przywiązywać wielką wagę do śpiewu podczas Mszy Św. uwzględniając mentalność oraz możliwości zgromadzenia liturgicznego. Należy także dbać o to, by przynajmniej niektóre śpiewy były znane wiernym – po to, aby Msza Św. nie przeradzała się w koncert.
- Najbardziej odpowiednią formą śpiewu w liturgii jest **chorał gregoriański**, nazywany własnym śpiewem liturgii rzymskiej. Liturgia nie wyklucza jednak innych rodzajów śpiewu, byleby tylko odpowiadały duchowi czynności liturgicznych oraz sprzyjały uczestnictwu wszystkich wiernych (por. OWMR 41, KL 116).
- Ze względu na to, że coraz częściej gromadzą się wierni różnych narodowości powinni oni potrafić zaśpiewać przynajmniej niektóre części stałe (szczególnie wyznanie wiary i modlitwę Pańską) w **języku łacińskim**.
- **Nie wolno zastępować pieśni zawartych w obrzędach Mszy Św. (np. śpiewu *Baranku Boży*) innymi śpiewami.**

ŚPIEW W LITURGII

ZASADY DOBORU I WYKONYWANIA

„Nie wystarczy, by pieśń była «eucharystyczna»;
jest rzeczą właściwą, aby śpiew odpowiadał
częściom Mszy Świętej, świętom lub okresom liturgicznym”

Musicam sacram nr 36.

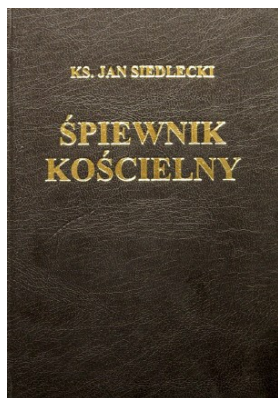
- Szczegółową **tematykę śpiewów** wyznacza liturgia danego dnia (w czasie rekolekcji: tajemnice różańca, lub tematy dnia, Słowo Życia). Wszystko to należy także uwzględnić w **doborze melodii** części stałych czy psalmów.
- Pomocne są także **antyfony** (na wejście i komunię) oraz **kolekta** (modlitwa dnia) zawarte w Mszale czy też **zyciorys świętego** (patrona dnia).
- **Najważniejszymi śpiewami** są **odpowiedzi na wezwania kapłana** i dlatego powinny być szczególnie dobrze przygotowane. 17

ZASADY WYBORU PSALMU I JEGO MELODII

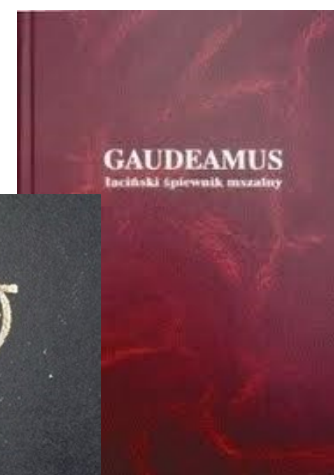
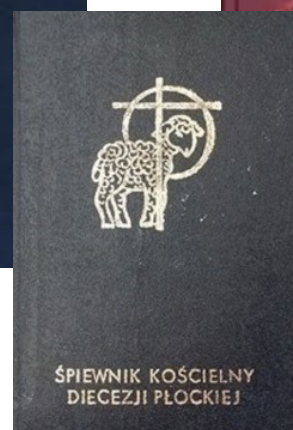
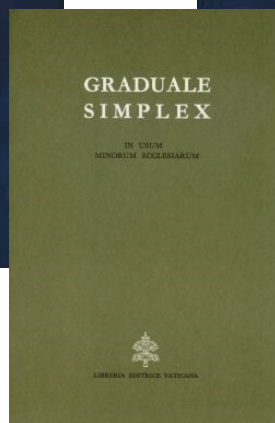
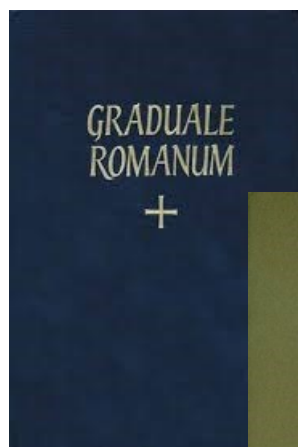
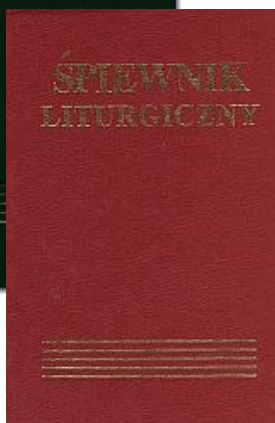
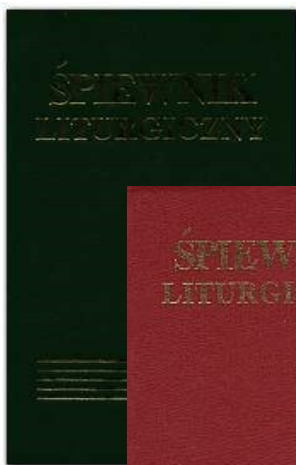
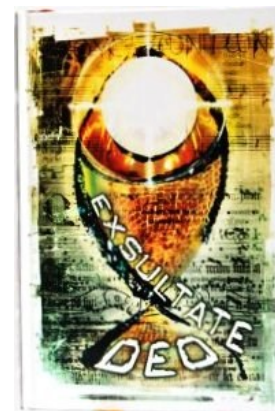
- Psalm powinien być w miarę możliwości śpiewany w całości, można także śpiewać tylko refren, w ostateczności dopuszczalna jest recytacja psalmu. Możliwej jest także wykonanie psalmu w sposób ciągły tj. bez refrenu – po wcześniejszym uzgodnieniu i wyjaśnieniu wiernym.
- Nie wolno zastępować psalmu tekstami niebiblijnymi czy innymi niż te, które są podane w lekcjonarzu.
- Tekst psalmu zazwyczaj łączy się z wybranym czytaniem, zatem wybór psalmu zależy od czytania. Opcje podawane są w kalendarzu liturgicznym właściwej diecezji, który powinien znajdować się w zakrystii. Psalterzysta zawsze powinien zapytać głównego celebransa o to, który psalm ma być śpiewany.
- W lekcjonarzu zamieszczone są także uproszczone teksty do śpiewania psalmu responsoryjnego, zawierające refreny i psalmy na różne okresy roku liturgicznego, które wolno stosować zamiast tekstów ściśle odpowiadających czytaniom, gdy psalm się śpiewa.
- Zamiast psalmu wyznaczonego w lekcjonarzu można śpiewać także responsorium gradualne z *Graduału Rzymskiego* albo psalm responsoryjny lub allelujatyczny z *Graduału zwykłego*.
- Melodia psalmu zależy od okresu liturgicznego i charakteru celebracji (np. celebracja sakramentu pokuty i pojednania), więc należy je różnicować.

ŚPIEW W LITURGII

PRZYKŁADY ŚPIEWNIKÓW

Repertuar śpiewów liturgicznych jest zawarty w **śpiewnikach zatwierdzonych przez władzę Kościelną** i jest ściśle określony. W liturgii nie można wykonywać śpiewów – nawet pobożnych – niezatwierdzonych do użytku liturgicznego, bo ich tekst może zawierać błędy dogmatyczne, a melodia nie licować z duchem liturgii.

ŚPIEW W POSZCZEGÓLNYCH MOMENTACH LITURGII

PODSTAWOWE INFORMACJE

• ŚPIEW NA WEJŚCIE

- rozpoczyna akcję liturgiczną, towarzyszy wejściu asysty liturgicznej i celebransa
  - jednoczy zgromadzoną wspólnotę,
  - wprowadza w tajemnicę dnia,
  - **może być zastąpiony** recytowaną przez wszystkich lub niektórych wiernych, lektora albo kapłana **antyfoną na wejście** lub **hymnem brewiarzowym** (przy łączeniu Eucharystii z Jutrzną lub Nieszporami)
-
- śpiew **PANIE, ZMIŁUJ SIĘ NAD NAMI (KYRIE ELEISON)** – następuje po I i II formie AKTU POKUTY (po III i IV formie już nie, bo słowa te występują w samej formule modlitewnej)
-
- po I czytaniu następuje **PSALM RESPONORYJNY**, który powinien być wykonywany z ambony lub innego odpowiedniego miejsca, ponieważ jest to głoszenie słowa Bożego do zgromadzonych wiernych
-
- **AKLAMACJĘ PRZED EWANGELIĄ** wykonuje kantor sam albo ze scholą z innego niż ambona odpowiedniego miejsca, ponieważ nie jest to głoszenie słowa Bożego tylko radosny śpiew wspólnoty skierowany do Chrystusa

ŚPIEW W POSZCZEGÓLNYCH MOMENTACH LITURGII

• ŚPIEW PODCZAS PRZYGOTOWANIA DARÓW

- ma wzywać wiernych do przejścia od przyjętego słowa Bożego do wyrażenia czynem miłości społecznej i ofiarnej (może zatem nawiązywać do usłyszanego słowa Bożego i ukazywać konsekwencje jego przyjęcia)
- może wyrażać dziękczynienie za owoc ziemi i pracy rąk ludzkich: chleb i wino
- trwa przynajmniej do złożenia darów na ołtarzu

• po prefacji następuje śpiew **ŚWIĘTY (SANCTUS)**

• śpiew **BARANKU BOŻY (AGNUS DEI)** towarzyszy obrzędowi łamania chleba

• ŚPIEWY PODCZAS KOMUNII ŚW.

- ich tematykę wskazuje antyfona na Komunię;
- śpiewamy tu także pieśni okresowe (kolędy, chrzcielne, pasyjne, wielkanocne)

• **PIEŚŃ UWIELBIENIA PO KOMUNII ŚW.**

- jest uwielbieniem Boga Ojca
- zamiast pieśni może być w tym miejscu milczenie
- przy łączeniu Eucharystii z Jutrzną lub Nieszporami można w tym miejscu wykonać Kanty z Nowego Testamentu z odpowiadającą mu antyfoną

• **PIEŚŃ NA WYJŚCIE**

- nie stanowi części akcji liturgicznej i dlatego może być nią każda pieśń religijna licująca z duchem liturgii

FUNKCJE ZWIĄZANE ZE ŚPIEWEM

- **PSAŁTERZYSTA**

Wykonuje tylko psalm – z ambony lub innego odpowiedniego miejsca. Śpiew przed Ewangelią należy już do kantora/scholi.

- **KANTOR lub PRZEWODNIK CHÓRU (DYRYGENT)**

Spełnia **dwa zadania**: podtrzymuje śpiew całego ludu i kieruje tym śpiewem (schola, chór). Kiedy nie ma chóru kantor sam czuwa nad wykonywaniem poszczególnych śpiewów.

Wypełnia swoją funkcję z **odpowiedniego miejsca, którym nie powinna być ambona** (z wyjątkiem śpiewania intencji modlitwy wiernych).

- **SCHOLA / CHÓR / ZESPÓŁ ŚPIEWACZY**

Wykonuje części liturgii przeznaczone do śpiewu i troszczy się o to, by wierni brali czynny udział w śpiewie.

OGÓLNE ZASADY

Każdy posługujący w liturgii:

- pamięta, że uczestniczy w misterium i ma innych do niego prowadzić
- przygotowuje się do swoich zadań poprzez modlitwę, refleksję nad swoimi czynnościami, udział w próbie służby liturgicznej
- tekst komentarza w twardych okładkach przygotowuje przed celebracją i po niej zanosz do zakrystii

PRZYGOTOWANIE DO POSŁUGI

DALSZE

- powinno być duchowe, teologiczne i techniczne
- może być ono realizowane w parafiach, podczas spotkań formacyjnych scholi, chóru czy też innych poświęconych rozważaniu tematu liturgii (np. kręgów liturgicznych), a także podczas specjalnych rekolekcji, kursów i studiów (np. warsztaty emisji głosu, liturgiczno-muzyczne, muzyczne, KAMuzO, studium organistowskie, szkoła muzyczna)
- w celu dobrego przygotowania śpiewów i wyboru właściwej wersji melodii pomocne są przykładowe śpiewy liturgiczne dostępne na płytach i w Internecie
- **wybór śpiewów:**
  - często zasady doboru pieśni do poszczególnych części liturgii wskazują rubryki,
  - **w czasie rekolekcji** wybór śpiewów na każdy dzień jest zamieszczony w podręczniku odpowiednim dla danego rodzaju i stopnia Oazy,
  - propozycje repertuaru na niedziele i uroczystości roku liturgicznego (a także nagrania melodii) można znaleźć na stronie Fundacji Dominikański Ośrodek Liturgiczny: www.liturgia.pl/kategoria/repertuary/

PRZYGOTOWANIE DO POSŁUGI

BLIŻSZE

Podczas spotkań i prób przed liturgią należy zwrócić uwagę na:

- **ćwiczenia śpiewu, artykulacji i dykcji** (nie mogą pełnić tych funkcji osoby nieumiejące pięknie i wyraźnie śpiewać)
- wszystkie śpiewy i melodie, a także ich warianty (dostosowane np. do zmiennego i trudnego do wcześniejszego określenia czasu Komunii) **muszą być przygotowane przed celebracją**
- określenie **kto i jakie śpiewy wykonuje** (np. części stałe może wykonywać organista albo wszyscy członkowie zespołu, a antyfonę może śpiewać jedna wyznaczona osoba – kantor)
- **określenie miejsca wykonywania posługi** – zależnie od architektury świątyni schola może stać na chórze albo wybrać inne miejsce pomiędzy prezbiterium a nawą główną; kantor np. w pobliżu ambony (by zaznaczyć, że spełnia szczególną funkcję)
- **strój posługujących** – powinien być odświętny, w żadnym wypadku zbyt swobodny, roboczy lub plażowy; dobrą praktyką jest specjalny lub przynajmniej jednolity strój członków chóru

UZGODNIENIA Z INNYMI UCZESTNIKAMI CELEBRACJI

➤ z głównym celebransem:

- wybór śpiewów (dokonuje się to albo wprost przez ich wskazanie albo pośrednio przez dobór tekstów mszalnych)
- wybór lekcji i psalmu (jeśli przepisy liturgiczne dają taki wybór)
- kto rozpoczyna śpiewy (np. Chwała na wysokości, Ojcze nasz; Alleluja w Wigilię Paschalną; Benedictus lub Magnificat – odpowiednio w Jutrzni i Nieszporach)

➤ z ceremoniarzem:

- czy inni posługujący będą korzystali ze wspólnych ze scholą mikrofonów
- **psalterzysta:** czy po czytaniu (przed psalmem) ma być zachowana chwila milczenia oraz czy po śpiewie psalmu lekcjonarz ma być schowany pod pulpit

➤ z komentatorem lub ceremoniarzem:

- rodzaj komentarzy liturgicznych (trzeba poczekać ze śpiewem na zakończenie komentarza)

➤ z pełniącymi posługę ładu:

- jakie śpiewniki mają zostać rozłożone dla wiernych (również w prezbiterium!)

➤ z podającymi wezwania modlitwy wiernych:

- jaka aklamacja została wybrana i jak ma być wykonana (wezwania może także podawać kantor)

➤ **psalterzysta:**

- z lektorem – sposób podchodzenia do ambony i odchodzenia (uzgodnić i przećwiczyć)
- z organistą i/lub scholą, a Wigilię Paschalną także z innymi psalterzystami – uzgodnienie melodii psalmu (psalmów)

PRZYGOTOWANIE DO POSŁUGI

BEZPOŚREDNIE

- posługujący przychodzą do zakrystii na co najmniej 15 minut przed liturgią w dni powszednie (30 minut w święta i uroczystości) celem dokonania ostatecznych uzgodnień (np. odnośnie do długości liturgii – jeśli tuż po niej ma miejsce następna celebracja śpiewy należy skrócić). **Mimo wcześniejszych ustaleń, podczas liturgii może się zdarzyć, że np.**
  - obrzęd, któremu ma towarzyszyć śpiew zakończy się wcześniej – wówczas pieśń należy skrócić (wykonać mniej zwrotek; nie należy jednak przerywać w pół słowa)
  - celebrans rozpocznie recytować *Święty* czy wprowadzenie do *Ojciec nasz* – wówczas schola nie powinna śpiewać tych części
- **PSAŁTERZYSTA:** przygotowuje lekcjonarz na ambonie; jeśli wykonuje tę funkcję jednorazowo i nie jest członkiem zespołu powinien jeszcze przed celebracją zająć przygotowane dla niego miejsce (w pobliżu ambony)
- należy sprawdzić **działanie mikrofonów:** długość kabli, próba akustyczna (głośność, ustawienie i sposób zmiany ustawienia), sposób włączania i wyłączania – dotyczy to również mikrofonu na ambonie
- jest rzeczą chwalebną, by przed liturgią przećwiczenie z wiernymi przynajmniej niektórych śpiewów
- istotnym elementem przygotowania jest modlitwa posługujących (zespołu służby liturgicznej) i chwila skupienia w ciszy

MODLITWY PRZED POSŁUGĄ I PO NIEJ DO INDYWIDUALNEGO ODMAWIANIA

(W STOSOWNYM MIEJSCU I CZASIE)

KANTOR I ORGANISTA

Przyjdź, Duchu Święty!
Udziel mi łaski godnego pełnienia
zadań kantora / organisty*
w świętej liturgii Kościoła,
a wszystkim zgromadzonym
udziel daru wyrażania śpiewem
ich wiary i miłości.
Spraw, abyśmy umieli śpiewać
pieśń nową, śpiew ludu
odkupionego przez Chrystusa.

Dzięki Ci, Duchu Święty,
za powołanie mnie
do godnego pełnienia zadań
kantora / organisty*
w świętej liturgii Kościoła.
Spraw, aby całe moje życie
było śpiewem na Twoją
chwałę i pomagało braciom
wznosić swe serca ku Tobie.

* w zależności od pełnionej funkcji

MODLITWY PRZED POSŁUGĄ I PO NIEJ DO INDYWIDUALNEGO ODMAWIANIA

(W STOSOWNYM MIEJSCU I CZASIE)

SCHOLA I CHÓR

Przyjdź, Duchu Święty!
Udziel mi łaski godnego
ożywiania i ubogacania śpiewu
w świętej liturgii Kościoła,
a wszystkim zgromadzonym
udziel daru modlitwy śpiewem.
Spraw, abyśmy umieli śpiewać
sercem i ustami, jednocząc się
z pieśnią aniołów i świętych
w niebie.

Dzięki Ci, Duchu Święty,
za powołanie mnie
do ożywiania
i ubogacania śpiewu
w świętej liturgii Kościoła.
Spraw, aby całe moje życie
było śpiewem na Twoją chwałę
i pomagało braciom
wznosić swe serca ku Tobie.

MODLITWY PRZED POSŁUGĄ I PO NIEJ DO INDYWIDUALNEGO ODMAWIANIA

(W STOSOWNYM MIEJSCU I CZASIE)

PSAŁTERZYSTA

Przyjdź, Duchu Święty!
Udziel mi łaski godnego śpiewania
psalmu responsoryjnego
w świętej liturgii Kościoła,
a wszystkim zgromadzonym
udziel daru wzniesienia serca ku Bogu
przez słowa i melodię psalmu.
Naucz nas wyrażać Ojcu niebieskiemu
nasze uwielbienie, dziękczynienie,
przeproszenie i prośbę.

Dzięki Ci, Duchu Święty,
za powołanie mnie
do śpiewania psalmu
responsoryjnego w świętej
liturgii Kościoła.
Spraw, abym coraz bardziej
ubogacał moją osobistą
modlitwę psalmami
i pomagał innym odkrywać
piękno tej biblijnej modlitwy.

ŹRÓDŁA

- DOKUMENTY STOLICY APOSTOLSKIEJ I EPISKOPATU POLSKI:
liturgia.episkopat.pl
- NAJNOWSZE DOKUMENTY KOŚCIOŁA POLSKIEGO O LITURGII:
pomocniczy.diecezja.swidnica.pl/index.php/liturgia
- OGÓLNE WPROWADZENIE DO MSZAŁU RZYMSKIEGO
- WSKAZANIA EPISKOPATU POLSKI PO OGŁOSZENIU NOWEGO WYDANIA OGÓLNEGO WPROWADZENIA DO MSZAŁU RZYMSKIEGO
- CEREMONIAŁ POSŁUG LITURGICZNYCH
- KATECHIZM SŁUŻBY LITURGICZNEJ – wersja drukowana, jak również strona internetowa: www.oaza.pl/cdl/ksl/
- Strona internetowa Centralnej Diakonii Muzycznej: www.cdmuz.pl
– zakładka **MATERIAŁY**, zwłaszcza „Vademecum animatora muzycznego”:
www.cdmuz.pl/images/PDF/VADEMECUM_AM.pdf

Centralna Diakonia Liturgiczna

Ruchu Światło-Życie

www.oaza.pl/cdl/

mail: sekretariat.cdl@gmail.com